Štěpán Mareš: Karikatury jsou někdy moje kreslená pomsta

19.09.2024
Známý ilustrátor dostal 666 výhrůžek smrtí, prokreslil přes 9 999 dnů a nocí a už 21 let bydlí na Žižkově. Nedávno vystavoval svoje práce v infocentru.

V roce 2022 skončil po 28 letech komiks Zelený Raoul, pro který jste nakreslil 1 422 dílů. Nevadilo vám dělat jednu věc tak dlouho?

Ne, mě to ohromně bavilo. Mnoho let trvalo nadšení, pak se z toho stala trochu rutina. Sem tam mi trochu vadilo, že se opakují stejné obličeje — Klaus, Zeman, Paroubek, Topolánek, pak Babiš, Okamura, Fiala… Ale satira je satira a oni byli u moci, takže jinak to ani nešlo. A protože jsem je tak často kreslil, měl jsem někdy pocit, že se mnou už sdílejí domácnost… Probůh, fuj!

Lidé jsou z politiky často frustrováni. Pomáhaly vám karikatury vlastní frustraci nějak překonat?

Určité frustraci se vůbec nedivím. I mně se občas stalo, že když mě nějaký politik naštval, jeho karikatura byla taková má „kreslená pomsta“, díky níž ze mě to břímě občas i spadlo.

Brzy uplyne deset let od ledna 2015, kdy útočník vystřílel redakci francouzského satirického časopisu Charlie Hebdo. Důvodem útoku byly karikatury proroka Mohameda. Jak jste na to tehdy reagoval?

Byl to šok. Nečekal jsem, že se něco takového může stát. Mně osobně nevadí dělat si legraci z katolíků, křesťanů nebo muslimů. Hranici představuje cizí neštěstí, staří a bezmocní lidé, nemocné děti. I to samozřejmě karikovat lze, já bych si to ale zesměšňovat nedovolil.

I tak vám přišlo 666 výhrůžek fyzickým napadením, jak jste kdysi prohlásil.

Ano, například někdy v roce 2009 mi v jednom dni — zdůrazňuju, v jediném dni — přišlo 340 výhrůžek smrtí. Říkal jsem si — ježíš, vždyť je to karikatura, nadsázka. Vážně mě udivovalo, že to někoho dokáže tak rozzuřit. Dneska už je takové vyhrožování mnohem víc hlídané a padají za ně i tresty.

Pamatujete si na první výhružný dopis?

Ano, to byl rok 94 nebo 95. Psal ho anonym a je vtipné, že v množném čísle. Stálo tam: „Usekáme ti ruce“ a „My si to s tebou vyřídíme“ nebo „Tvoje rodina, matka i fotr, budou mrtví“. Když přijde takový dopis,

člověk je bezmocný a není mu z toho pochopitelně moc dobře, ale nic s tím nenadělá. Naštěstí mi chodí mnohem víc krásných zpráv, ty mě těší a ženou do další práce.

Chodí vám spíš e-maily, nebo dopisy?

Dřív chodily stovky dopisů, nepřeháním. Dopisovatelé si mě tehdy asi našli v telefonním seznamu a psali a psali. Dopisy postupně chodit přestaly a začal jsem dostávat e-maily. Mám pocit, že lidé v Česku si na politickou satiru už zvykli, a tak mi začali psát spíš žádosti o foto, autogram a podobně. Tak to funguje dodnes.

Vaše poslední větší dílo je kniha Kafkova abeceda. Vznikla ke 100. výročí úmrtí Franze Kafky a kresby z ní byly k vidění v infocentru na náměstí Jiřího z Poděbrad.

Kniha je takovou vstupní branou do spisovatelova života, žádná vědecká studie pro literární vědce to není. S Kafkou jsem teď prožil několik měsíců, studoval jsem jeho život, fotografie jeho i rodiny, snažil jsem se do něho vcítit. Moc rád bych Kafku na pár dnů viděl a pozoroval naživo. Neměl lehký život a jeho texty jsou občas dost náročné.

Kafka trávil hodně času na Žižkově. Kde přesně teď bydlíte vy?

V roce 2003 jsem si koupil byt v Roháčově ulici. Pod okny nám právě staví polyfunkční dům, je fakticky škoda, že tam není třeba park. Mám pocit, že tam původně měl být, nakonec se ho ale nepodařilo prosadit a začalo se stavět. Možná zvítězily peníze či co.

A co kultura? Té je na Trojce dostatek?

Galerií i různých jiných místeček kultury by tu mohlo být trochu víc. Třeba takové město Třebíč na Vysočině má krásnou židovskou čtvrť — není velké, vypadá jako Foglarova Stínadla, a kolik je tam krásných malých obchůdků, galerií, restaurací… Paráda!

Máte své oblíbené podniky i tady?

Mám rád restaurace kolem Tachovského náměstí. Dřív jsem chodíval na pivo na Ohradu, teď se občas během procházek zastavím na Parukářce.

Procházíte se často?

Musím, protože mám sedavé zaměstnání. Konečně jsem si nastavil krokoměr, denně ujdu tak šest kilometrů. Jdu třeba na Floru, stavím se v obchoďáku, dám si něco dobrého, zpátky to vezmu přes Olšanské hřbitovy, kde mě udivuje, kolik je tam známých osobností včetně zmíněného Kafky. Rád chodím taky z Tachovského náměstí po cyklostezce, bývalé dráze, až k hlavnímu nádraží. Pak se vracím třeba Seifertovou nahoru. Na Žižkově mám pár svých okruhů, chodím hlavně v podvečer, ráno se k tomu nemůžu dokopat.

Kdy vlastně kreslíte, když tvrdíte, že máte za sebou 9 999+ prokreslených dnů, večerů i nocí?

Často pracuju dlouho do noci. Když mě to chytne, kreslím hned od rána. Promnu si oči, omyju se a nasnídám a zasednu za stůl. Někdy zapomenu i na cvičení, kterému se snažím pravidelně 10 minut věnovat, abych si protáhl tělo. Před patnácti roky jsem nic takového nepotřeboval. Teď, ve svých 52 letech, už ano.

Kde berete inspiraci?

Někdy mám námět daný, to byl například komiks Zelený Raoul, tam scénář vymýšleli jiní. Když jsem ale ilustroval knihu s Kafkou, musel jsem inspiraci čerpat, takže jsem četl jeho knihy, knihy o něm, o době, ve které žil, a tak dál. Někdy dělám volnou tvorbu, samostatné kresby. Většinou to jsou decentně nakreslené ženy, tajemné a krásné, ale nic neslušného, žádná pornografie. Kolikrát odložím tužku nebo štětec a kroužím po bytě dokola takovou osmičku — obývák, pokoj, pracovna. Musím chodit a pak mě něco napadne.

A co sny? Přicházejí nápady i ve spánku?

Ale ano, o kreslení se mi zdá skoro denně (úsměv). Často jdu spát s tím, že si na noční stolek položím tužku a blok, a stává se mi, že se probudím a to, co se mi zdá, si zapíšu, pokud je to zajímavé.

O čem sníte ve dne?

Kromě cestovatelských plánů jsou mé sny takové obyčejné — abych byl zdravý, netřásly se mi ruce a mohl jsem kreslit, aby bylo kreslit kam a pro koho a aby to lidi těšilo. Doufám, že se mi v budoucnu povede výstava v Americe, měla by být v Los Angeles. Taky by mě bavilo udělat kresby do filmu ve stylu Čtyři vraždy stačí, drahoušku.

A co privátní zakázky? Dostáváte objednávky od lidí, kteří chtějí obraz vlastní ženy nebo třeba milenky?

I to se děje. To mi dělá radost. Ten či onen pán se mě pak ptá, kdy má dotyčná přijít a stát nebo sedět mi modelem. Raději si ale nechám poslat pár fotek, protože pak mám na práci víc času. Občas mi volají i firmy, které si u mě nechají k nějakému výročí zvěčnit třeba svého šéfa. Jindy mě zase osloví různí majetní lidé, kteří nevědí, co jiným bohatým lidem dát za dárek, a tak chtějí „něco od Mareše“. To je zajímavé, těší mě to.

Myslíte, že budete mít na Žižkově někdy vlastní galerii?

Ateliér a galerie zároveň? To je dobrý nápad. O něčem takovém mi jednou říkal i Kristián Kodet, ten to uskutečnil před rokem ve Velkém Meziříčí. Ano, to by se mi líbilo.

Se kterými dalšími výtvarníky jste se potkal?

Z českých velikánů jsem si od dětství dopisoval a stýkal se s Kájou Saudkem, Miloslavem Švandrlíkem, Janem Saudkem, Milošem Macourkem nebo Vladimírem Jiránkem. V roce 2005 jsem se v Technickém muzeu seznámil se švýcarským výtvarníkem H. R. Gigerem, který je tvůrcem postavy Vetřelce. Ten mi na sebe dal telefon a psali jsme si až do jeho smrti.

Čemu se věnujete teď?

Moje výstava putuje dál po Čechách, v plánu mám taky vystavovat v Peru v Jižní Americe. Vedle toho už několik měsíců kreslím vtipy pro web PrahaIN, většinou je to politická satira.

Co se týče výstav, prý vám už ukradli 11 obrazů.

Tu a tam zmizel jeden v Praze, další v Brně. Ale ve Zlíně mi ukradli celou výstavu. Po jejím konci ke mně obrazy už nikdy nedoputovaly. Pán, který tu výstavu organizoval, se vypařil i s nimi.